
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

פריווילגיה וזכויות יתר בחברה הישראלית - 53291

תאריך עדכון אחרון 03-09-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: קרית א"י ספרא

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר טל ניצן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Tal.nitsan1@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

פריווילגיה היא יתרון מבני, זכות מיוחדת המוקנית ליחיד/ה או קבוצה מסויימת בשל השתייכותם לקבוצה זו. הממד הפוליטי ביותר של פריווילגיה הינה אי הנראות שלה, בייחוד, אך לא רק, לנהנים ונהנות ממנה. פריווילגיה הולכת יד ביד עם אחיותיה אי שיוויון ואי הגינות. כמותן, גם היא מרובת ממדים, אך בניגוד אליהן, לרוב מתאפשרת לה היכולת להשמר מחוץ לשיח בנושא שינוי חברתי. הוצאתה אל האור מערערת בסיסי עצמה חברתיים הנסמכים עליה ופועלים, לעיתים תוך הפעלת אלימות—סמלית ומבנית—לנירומלה. דוגמה בולטת במקומותינו הנה המעבר המתגרש לשימוש בלשון נקבה בשפה העברית והדרך בה הוא מתקבל בקרב ציבורים שונים. התמקדות בפריווילגיה כמושג ופרקטיקה הינה דרך ייחודית, מרעננת ומאתגרת להבנת החברה הישראלית, הקבוצות השונות בה, היחסים ביניהן ויחסי הכוח בחברה. השלב הראשוני בדיון יהיה מציאת דרכים פרודקטיביות להכרה בפריווילגיות שלנו ובדרך בה הן מעצבות את הבנת המציאות החברתית סביבנו. בהמשך הקורס יתמקד ב: (1) פריווילגיות ספציפיות בחברה הישראלית, (2) מבעים חברתיים של פריווילגיות ספציפיות (כיצד הן באות לידי ביטוי במערכות שונות), (3) מצבים חברתיים של התלכדות פריווילגיות ומצבים של התנגשויות בין פריווילגיות. חלקו האחרון של הקורס יעסוק בפריווילגיה כנקודת מוצא לשינוי חברתי, ויכלול דיון על פטרונות וסולידריות.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להבין פריווילגיה / זכויות יתר כתוצר של מערכות חברתיות ולא כעניין אישי
2. להצביע על מערכות המיצרות זכויות יתר חברתיות בישראל.
3. לנתח מצבים חברתיים של התלכדות פריווילגיות ומצבים של התנגשויות בין פריווילגיות בישראל
4. להכיר בזכויות היתר שלהן ושלחם ולחשוב עליהן כנקודות מוצא לשינוי חברתי

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: השיעורים יתמקדו בבחינת סיטואציות אמפיריות במציאות הישראלית וניתוחן בעזרת מושגים ותובנות תיאורטיים שנגזר מחומרי הקריאה. השיעורים ישלבו צפייה בקטעי וידיאו ועבודת קבוצות והשתתפות פעילה תהייה מרכזית להצלחה בקורס.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מהי פריווילגיה? (וצרות אחרות)
2. להבין פריווילגיה: כללי המשחק

3. לראות (ולרשום) פריווילגיה
4. להרגיש בבית
5. ביטחון אישי
6. בריאות
7. השכלה
8. הורות
9. כלי האדון: כללי המשחק למתקדמות ומתקדמים
10. פריווילגיה ושינוי חברתי: אחריות, פטרנליזם וסולידריות

חומר חובה לקריאה:

- Johnson, Allen. 2001. *Privilege, Power, Difference, and Us*. In *Privilege, Power and Difference*. Pp: 83-95. McGraw-Hill Education.
- McIntosh, Peggy. 1989. *White Privilege: Unpacking the Invisible Knapsack*. *Peace and Freedom Magazine* July/August.
- פנסטר, טובי 2012 כוח, ידע ותכנון בישראל בתוך של מי העיר הזאת: תכנון, ידע וחיי היומיום עמ' 71-101 תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד
- גבע, שרון 2013 (גם) ככה עושות היסטוריה: פרקטיקה פמיניסטית באקדמיה, גילוי דעת 4: 136-127.
- Sa'ar, Amalia. 2007 *Masculine Talk: On the Subconscious Use of Masculine Linguistic Forms among Hebrew- and Arabic-Speaking Women in Israel* Signs: *Journal of Women in Culture and Society* vol. 32(2):405-429.
- וילמובקסי, ענבל 2013 מהרחוב הממוגרד למרחב הווירטואלי ובחזרה: הטרדות-רחוב והאתר הכצעקתה בתוך היכן אני נמצאת? פרספקטיבות מגדריות על מרחב בעריכת רוני הלפרין עמ' 313-349. תל אביב: הוצאת קרן אברט ומכללת בית ברל .
- דאוד, ניהאיה. (2010). "חסמים לקידום בריאות בקרב נשים ערביות בישראל". בתוך נשים פלסטינאיות בישראל. זהות יחסי כוח והתמודדות בעריכת סראב אבו-רביעה-קווידר ונעמי וינר-לוי. עמ' 81 - 102. ירושלים: הוצאת מכון ון ליר.
- לייסנר אומי. (2011) (תשע"א). האם הרפואה המגדרית טובה לנשים?. המשפט טז, 481 - 523. אבו רביע-קווידר, סראב. 2010. התמודדות של נשים בדוויות משכילות עם אהבה אסורה, נישואים וזוגיות. בתוך נשים פלשתיניות בישראל: זהות, יחסי כוח והתמודדות. עורכות סארב אבו רביעה קווידר ונעמי וינר לוי. ע"מ 175-201. הוצאת מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד.
- טריגר, צבי. 2015 מסע אחר: חוויות של הורי פונדקאות ישראלים בהודו. תיאוריה וביקורת 44: 177-202.
- לורד, אודרי (2006 [1979]). כלי האדון לעולם לא יפרקו את ביתו של האדון. בתוך ללמוד פמיניזם: מקראה - מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית בעריכת דלית באום, דלילה אמיר ואחרות. עמ' 190-194. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- שירן, ויקי 2002 לפענח את הכוח, לברוא עולם חדש פנים- תרבות חברה וחינוך 22
- Hill Collins, Patricia 1993 *Towards a New Vision: Race, Class, and Gender as Categories of Analysis and Connection* *Race, Sex, Class* Vol. 1(1):25-45.
- הוקס, בל (2006 [1984]). אחיות: סולידריות פוליטית בין נשים. בתוך ללמוד פמיניזם: מקראה - מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית בעריכת דלית באום, דלילה אמיר ואחרות. עמ' 223-243. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

חומר לקריאה נוספת:

- חנדקלו, ראווה 2011 מדבקה מס' 5 העוקץ 25.10.2011
לוקש, אלכסנדרה וניר (שוקו) כהן 2019 אין מנוחה: אם אתה חסר דת, אל תמות פה ynet
2.10.2019
- מזרחי, אחינועם 2013 אוניברסיטת חיפה מתאימה עצמה למוסלמים וואלה 28.5.2013
גרינווד, חנן 2014 האוניברסיטה העברית מציגה: חופשת חג המולד לסטודנטים כיפה 23.12.2014
זיו, אורן 2020 שש שנים: שוטרים הרגו 16 אזרחים, אף שוטר לא הורשע שיחה מקומית 30.6.2020
מזלי, רלה וסמדר בן נתן 2012 עדיין: האקדח על שולחן המטבח העוקץ 17.12.2012
דהאן, יוסי 2018 רפואה פרזיטית ומסעודה משדרות העוקץ 28.3.2018
פטרושקה, יענקלה 2019 פראיירים מתים בפריפריה העוקץ 7.3.2019
גיגי, מוטי 2019 מחקר חדש: נמשך אי-השוויון האתני בהשכלה הגבוהה העוקץ 12.12.2019
דגן-בוזגלו, נוגה 2019 בג"צ קידש את הזכות לחינוך בתשלום העוקץ 12.8.2019
מדר, רויטל 2019 ללמד כאילו כולן דור ראשון להשכלה גבוהה העוקץ 2.9.2019
נציג הלהט"ב דמע: "אני בן 36, מתי יגיע החוק שיאפשר לי להיות הורה?" פרוטוקול ועדת העבודה,
הרווחה והבריאות, 30 באפריל 2018
אייל, חדוה 2016 ורק קולן של הנשים לא נשמע המקום הכי חם בגהנום 1.2.2016
סעיד, רחלי 2019 השיר שחושף את הדבשת על גבו של הפמיניזם הלבן שיחה מקומית 21.9.2019
שירן, ויקי 2002 לפענח את הכוח, לברוא עולם חדש פנים-תרבות חברה וחינוך 22
זיו, אורן 2019 מנהל גימנסיה הרצליה: חינוך לסולידריות יותר חשוב מהוראה שיחה מקומית
14.11.2019
מרלו, ג'ן 2020 רוכבים על גלגלי הסולידריות. סיפור בריגדת האופניים של סיאטל שיחה מקומית
23.7.2020
מרמור, נוגה 2017 תלמדו, סטודנטים, זה נקרא סולידריות העוקץ 7.3.2017

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

- מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
- הרצאה 0 %
- השתתפות 10 %
- הגשת עבודה 60 %
- הגשת תרגילים 30 %
- הגשת דו"חות 0 %
- פרויקט מחקר 0 %
- בחנים 0 %
- אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

- * רשימת הקריאה נתונה לשינויים וקריאות נוספות קיימות על המודול.
- בזמן השיעור, מקומם של טלפונים ניידים בתיק והשימוש באמצעים אלקטרוניים אחרים יוגבל לצרכי השיעור בלבד.
- תקשורת: מזומנות ומוזמנים לשלוח אי מייל לכתובת il.ac.huji.mail@nitsan1.Tal [זכרו לכתוב את שם הקורס בשורת הנושא, את שמכם בסיום ההודעה, ולצפות לתשובה תוך 2 ימי עבודה]. ניתן גם לתאם איתי פגישה בשעת הקבלה שלי
- * חשוב יותר: הדיון בפריבילגיה וזכויות יתר בחברה הישראלית מאתגר את המובן מאליו באופן שעשוי

לערער על אמיתות הנתפסות בעיני חלק מאתנו כמקודשות ו/או לגרום לנו לתחושת אי נוחות. בדיונים בקורס ובחומרי הקריאה יובעו עמדות שנויות במחלוקת. אני רואה בהבעת עמדות שכאלה חלק לגיטימי מתהליך הלמידה ופיתוח החשיבה התיאורטית והחברתית של כל אחת. ד. מאתנו. התנאי לקיום אפשרות שכזו ללמידה ולדיון מאתגר הוא בראש ובראשונה דיון מכבד וקשוב.